

Journalister: Thor Harald Henriksen og Skjalg Fjellheim

Tittel på prosjekt: «God smak, dyre vaner» – pengebruken i Troms fylkeskommune

Hvor og når publisert: Nordlys februar til juni 2006 (hovedserie 8. februar-7. mars)

Redaksjon: Nordlys, Fredrik Langes gate 19-21, Postboks 2515, 9272 Tromsø

Telefon: 07760

1. Innledning:

1.1 Slik ble artikkelserien til

Avisa Nordlys laget høsten 2005, i forbindelse med offentliggjøringen av skattetalene, en oversikt over lønnsnivået blant heltidspolitikere fra Troms – alt fra politiske rådgivere i Tromsø kommune til statsråder. På denne listen lå fylkesordfører Ronald Rindestu og tre av fylkesrådene i Troms fylkeskommune helt i toppen sammen med daværende fiskeriminister Svein Ludvigsen. Fylkesordføreren og fylkesrådene hadde høyere inntekt enn for eksempel ordførerne i de to største byene i fylket, Tromsø og Harstad.

Fylkesrådene og fylkesordføreren i Troms har de siste årene fått betydelige lønnsøkninger. Fylkestinget har vedtatt at fylkesordførers godtgjørelse skal fastsettes til 72 prosent av det som til enhver tid er regjeringsmedlemmers godtgjøring. Fylkesrådets leder skal ha en godtgjørelse på 105 prosent av fylkesordførers godtgjøring, mens fylkesrådene skal utbetales det samme som fylkesordføreren. Fylkesordføreren og de tre best betalte fylkesrådene hadde i 2004 en skattbar inntekt på fra 613.000 til 646.000 kroner.

De siste årene har fylkespolitikernes ansvarsområde skrumpet betydelig inn. Fylkeskommunen som forvaltningsledd er også omstridt. Det kan virke som om fylkeskommunen mangler legitimitet blant velgerne.

Nordlys gjennomførte i 2002 en granskning av Tromsø-ordfører Herman Kristoffersens reiseregninger. Artikkelserien avdekket at tromsøordføreren ved flere anledninger hadde blandet kommunal og privat økonomi. Etter VGs avsløringer rundt arbeids- og administrasjonsminister Victor Norman i 2003 kom politikernes bruk av skattepenger på ny på dagsordenen. Normann-saken førte til at det ble innført nye regler for representasjon og bevertning i staten.

Med dette som bakteppe bestemte vi oss for å se nærmere på fylkestoppenes reiseregninger og pengebruk når det gjelder representasjon. Ideen til prosjektet ble unnfanget over en lunken pulverkaffekopp en grå og begivenhetsløs dag på kontoret like etter nyttår 2006. Vi fikk fra første øyeblikk aksept fra nyhetsledelsen for å arbeide videre med problemstillingen.

Vi hadde også tidligere – noen uker i forveien – fått et tips om at fylkesordfører Ronald Rindestu ved en anledning ba om kvittering for to øl under et tilsynelatende privat pubbesøk i Tromsø. Det skal ikke legges skjul på at nettopp dette trigget vår journalistiske nysgjerrighet ytterligere. Kunne det være at den fremste politiske tillitsvalgte i Troms sender regningen til skattebetalerne når han drikker øl på byen? Selv i det liberale, festglade Tromsø fremsto en så skjodesløs opptreden nesten som en umulig tanke. Men mistanken om det likevel kunne være tilfelle var til stede.

2. Jakten på dokumentasjon – våre metoder

2.1 En liste med spørsmål

* Hvor mye har fylkestoppene brukt på mat, alkohol og taxi de siste to årene?

* Hvilke spise- og drikkevaner har fylkestoppene?

* Er representasjonsoppdragene og reisevirksomheten gjennomført i henhold til gjeldende regelverk?

* Hvilket regelverk, hvis det finnes, er politikerne og byråkratene i Troms fylkeskommune pålagt å følge?

Dette var noen av spørsmålene vi stilte oss selv før vi gikk i gang med dokumentjakten.

Vi bestemte oss tidlig for å gå bredest mulig ut og be om innsyn i reiseregningene til samtlige fylkestopper:

- * Fylkesordfører Ronald Rindestu (Sp).
- * Fylkesrådsleder Paul Dahlø (Ap).
- * Fylkesråd for utdanning, Roger Ingebrigtsen (Ap).
- * Fylkesråd for kultur, Synnøve Søndergaard (Ap).

Vi sjekket ikke fylkesrådene Mariam Rapp (KrF) og Irene Lange Nordahl (Sp) som nylig hadde tiltrådt i disse vervene.

Vi begrenset oss til årene 2004 og 2005. Troms fylkeskommune innførte parlamentarisme-modellen, med et fylkesråd, ved kommune- og fylkestingsvalget høsten 2003. Det var derfor naturlig å gjøre denne avgrensningen.

2.2 Arbeidet starter

Vi innledet arbeidet ved å ringe til informasjonssjef Maarit Markussen i Troms fylkeskommune. Vi fortalte åpent hva vi var ute etter, og ba henne om råd om hvordan vi burde gå fram.

Gjennom henne fikk vi aller først tilgang til møteoversiktene for 2004/2005 til Rindestu, Dahlø, Ingebrigtsen og Søndergaard. Ved hjelp av disse plukket vi ut konkrete tjenestereiser vi ønsket innsyn i. For å begrense arbeidet ba vi om innsyn i de mest omfattende reisene, både inn- og utenlands, for årene 2004 og 2005.

Vi ba samtidig om å få oversendt regelverket som Troms fylkeskommune følger når det gjelder representasjon- og bevertning.

Samtidig ba vi om å få utskrift av bevegelsene på fylkesrådets og fylkestingets/fylkesordførers konto for «bevertning» i denne perioden, via fylkeskommunens regnskapssystem Agresso. Ved hjelp av denne oversikten kunne vi selv gå inn i fylkeskommunens bilagsarkiv og hente ut kvitteringene på restaurantbesøkene vi ville undersøke nærmere. Vi hadde uinnskrenket tilgang til bilagsarkivet på fylkeshuset under hele arbeidet.

Vi ba også om regnskapet til det såkalte «Regionaliseringsutvalget», som ble nedsatt av fylkesråd Roger Ingebrigtsen høsten 2003. Utvalget, som besto av 15 medlemmer samt sekretariat, leverte i juni 2004 en rapport som til sammen kostet Troms fylkeskommune over tre millioner kroner i reiseutgifter, møtegodtgjørelse, konsulenthjelp etc. Utvalget var på flere reiser, blant annet i Brussel, og medlemmene hevet over en halv million kroner i møtegodtgjørelse det halve året arbeidet pågikk. Alle regnskapstall fikk vi løpende utlevert av regnskapssjef Jan Vidar Henriksen.

2.3 Skattejakt på fylkeshuset

Vi innledet dokumentjakten uke 4, nærmere bestemt onsdag den 25. januar. Den første uken stakk vi bort til fylkeshuset – en spasertur på 10 minutter fra redaksjonen - når vi hadde ledig kapasitet. Vi jobbet begge på denne tiden som allroundjournalister i Nordlys´ tromsøredaksjon, og måtte i den første fasen av prosjektet bidra i produksjonen av morgendagens avis på lik linje med alle andre.

Vi startet dokumentjakten i fylkeskommunens bilagsarkiv. Det viste seg raskt at fylkesordføreren selv pekte seg ut med en lang rekke regninger, men han var ikke alene. I arkivene fant vi restaurantregninger av større beløp som Rindestu, fylkesrådene og Regionaliseringsutvalget hadde

fakturert direkte til Troms fylkeskommune, i alt rundt 40 forskjellige fakturaer. Vi la raskt merke til at middagene hadde funnet sted på Tromsøs beste og dyreste restauranter, og at det verken ble spart på mat eller alkoholholdig drikke. Vi la også merke til at mange av fakturaene manglet dokumentasjon om hvem som var til stede på middagen, hvor mange som deltok og hva formålet med bevertningen var. Vi konstaterte også at summene ved flere anledninger oversteg satsene i Statens personalhåndbok med solid margin, samt at flere av middagene ble betegnet som «arbeidsmiddag», selv om det ble servert betydelige mengder vin, øl og/eller brennevin.

Funnene i bilagsarkivet ga oss et godt nok grunnlag til publisering, men vi fikk samtidig følelsen at vi ville finne ytterligere dokumentasjon hvis vi lette andre steder. Som tidligere nevnt hadde vi fått et tips om at Ronald Rindestu ved et besøk på Skarven i Tromsø ba om kvittering for to øl han kjøpte. Vi gikk i utgangspunktet ut fra at fylkesordføreren belastet sitt personlige kredittkort ved slike anledninger, for så å få pengene tilbakebetalt ved å levere reiseregning.

Konsulent Britt Friberg ved økonomiavdelingen bekreftet overfor oss at systemet virket på denne måten. For å få en oversikt over alle disse småregningene, ba vi om innsyn i samtlige reiseregninger for Ronald Rindestu, Roger Ingebrigtsen, Paul Dahlø og Synnøve Søndergaard for 2004 og 2005. Vi fikk raskt beskjed om at de ansatte ved lønns- og regnskapsavdelingen ikke hadde kapasitet til å finne dokumentene og kopiere dem for oss, men at de kunne lage en liste over samtlige reiseregninger som fylkesordføreren og fylkesrådene hadde levert inn de siste to årene.

Hele uke 5 gikk med til å gjennomgå alle disse reiseregningene. Denne delen av prosjektet var svært tidkrevende, og ikke minst dørgende kjedelig, men oppgaven ble noe enklere da vi fikk tildelt en del av et kontor hvor vi kunne sitte i fred og ro. Samtlige kassetter – 15-20 hyllemeter – med reiseregninger for alle fylkeskommunalt ansatte for 2004 og 2005 ble brakt opp fra kjelleren og inn på dette kontoret. Flere hundre reiseregninger og underbilag – bar-, restaurant- og taxiregninger – ble kopiert og systematisert i flere ringpermer.

Vi satt i denne perioden samme korridor som fylkesordfører Ronald Rindestu, som til stadighet stakk hodet innom og spurte om vi hadde funnet noe interessant! Hadde han en fornemmelse av hva som kunne komme? Vi ble faktisk også, av hans sekretariat, tildelt hans kopieringsmaskin for å mangfoldiggjøre senterpartistens egne restaurant-, bar- og taxiregninger.

Uke 5 fikk vi også – etter mange vage svar – omsider bekreftet av informasjonssjef Maarit Markussen at Troms fylkeskommune ikke har et eget regelverk for representasjon og bevertning.

2.4 Systematisering

Etter øktene med dokumentinnsamling ble alle restaurant- og barbesøk fortløpende lagt inn i et excel-ark med følgende kolonner:

- * Dato
- * Navnet på bevertningsstedet
- * Hvor mye som ble brukt på mat
- * Hvor mye som ble brukt på alkohol
- * Sluttsum inkludert tips, kaffe og mineralvann
- * Antall personer
- * Snittpris per hode
- * Om formålet med bevertningen var spesifisert eller ikke

På denne måten kunne vi enkelt sortere – og ikke minst summere – det innsamlede materialet, og raskt skaffe oss en oversikt over fylkespolitikernes spise- og alkoholvaner.

Rindestus svært mange taxiregninger ble også lagt inn i egne excel-dokumenter.

2.5 Funnene

Mandag den 6. februar fastslo vi, etter rådslaging sammen med sjefredaktør og nyhetsredaktør, at vi hadde nok materiale til å publisere flere artikler om pengebruken blant fylkestoppene i Troms fylkeskommune og medlemmene av Regionaliseringsutvalget. Først og fremst hadde vi gjort interessante funn rundt fylkesordfører Ronald Rindestu som vi mente hadde allmennhetens interesse:

- * Ronald Rindestu kvitterte på restaurantregninger for til sammen 68.852 kroner i 2004 og 2005. Av dette gikk cirka 26.700 til mat mens 35.000 gikk til alkohol.
- * Materialet viste at Rindestu i 60 prosent av tilfellene utelukkende spanderte alkohol på sine gjester og seg selv.
- * 4 av 10 regninger var uspesifisert, dvs. at de manglet enhver informasjon om hvem som deltok, hvor mange som deltok og formålet med bevertningen.
- * Materialet vi satt på viste også at Rindestu selv attesterer sine restaurant- og barregninger, og fikk sin sekretær til å anviser dem til utbetaling til fylkesordførers private konto.
- * Flere av middagene hadde ekstravagant karakter, med dyr mat og vin. Flere av dem overskred statens maksimalsatser med solid margin.
- * I løpet av to år hadde Rindestu tatt taxi for 28.000 kroner bare i Tromsø by. En lang rekke av turene ble foretatt seint på kvelden eller på natten. Rindestu bor i en fylkeskommunal enebolig, 15 minutters rolig gange fra byen (vi gikk turen med stoppeklokke for å sjekke). Det ligger et busstopp bare noen få meter fra Rindestus hus.
- * De fleste middagene var spandert på personer i toppsjiktet innenfor politikk og næringsliv i Tromsø by. Forsvinnende få av middagene/pubbesøkene bar preg av å være offisielle representasjonsoppdrag, der Troms fylkeskommune var vert og det forelå et program.

I tillegg gjorde vi følgende funn:

- * Vi regnet snittprisen på fylkesrådenes middager, og fant ut at fylkesråd Roger Ingebrigtsen toppet listen. Under en «arbeidsmiddag» drakk han og hans gjest alene alkohol for 1256 kroner. Regningen ble signert kl. 22.47 om kvelden på en av Tromsøs bedre fiskerestauranter.
- * Også de fylkesrådene fulgte praksisen med å attestere egne restaurant/barregninger, noe som strider med elementære regnskapsregler.
- * I forbindelse med gjennomgangen av reiseregningene til medlemmene av Regionaliseringsutvalget, fant vi ut de var bevilget en solid møtegodtgjørelse på 2850 kroner. Da vi sjekket heltidspolitikerne blant medlemmene, viste det seg at ingen av dem hadde blitt trukket i lønn av sin arbeidsgiver. I motsetning til sine kolleger i utvalget, som hadde sin hovedinntekt utenfor politikken og ble trukket i lønn, hevet de dobbel lønn i forbindelse med møtene i Regionaliseringsutvalget. Dette gjaldt også for heltidspolitikerne, for eksempel ordførere, som sitter i fylkestinget.
- * Vi fikk til slutt også endelig klarlagt at Troms fylkeskommune ikke hadde egne retningslinjer for bevertning og representasjon.

2.6 Konfrontasjonen – et merkelig møte

Samme dag som vi konkluderte med at vi hadde nok til å kjøre første artikkel, mandag 6. februar, ba vi om å få et intervju med Ronald Rindestu, for å konfrontere ham med opplysningene. Rindestu sa umiddelbart ja til et møte kl. 15.00, og at det skulle finne sted på hans kontor i fylkesbygget. Vi møtte begge opp samme med fotograf Marius Fiskum, samt ringpermene med dokumentasjon, båndopptaker og notisblokk.

Dette var åpenbart en ubehagelig situasjon for fylkesordføreren. Han virket nervøs og urolig. Og da Rindestu ble konfrontert med vårt materiale, la han seg overraskende og overrumpende flat. Fylkesordføreren hadde fulgt vår aktivitet i korridoren i løpet av de siste to ukene, og det var tydelig at han hadde en anelse om hva som var i vente.

I intervjuet innrømmet blant annet Rindestu at han i 10 år, i hele sin periode som fylkesordfører, hadde attestert sine egne restaurant- og barregninger. Deretter har han gått til sin sekretær og fått dem anvist til utbetaling på sin egen private konto. Han innrømmet også at han ved flere anledninger hadde latt

Troms fylkeskommune betale for såkalt «spontanbevertning», altså tilfeldig alkoholserving på puber og barer. Han åpnet også i møtet med oss for en offentlig granskning av sin egen pengebruk, og tilbakebetaling hvis det ble påkrevd av fylkestinget.

Rindestu er en politisk ringrev. Vi hadde derfor forventet en mye mer offensiv fylkesordfører som forsøkte å tilbakevise våre funn, og gikk noe forundret ut fra hans kontor. På den andre siden var vi mer sikker enn noen gang på at vi hadde en "god sak" på gang. Intet i dokumentasjonen vi la fram ble bestridt av Rindestu. Vi var mer enn klare til å sette oss ned og skrive og publisere en sak som skulle komme til å sette dagsorden og prege det regionale nyhetsbildet i flere måneder framover.

3. Kilder

3.1 Dokumenter

I utgangspunktet var vår beste informasjonskilde restaurant- og pubregningene vi fant selv i bilagsarkivet. Til slutt satt vi med flere hundre sider med forskjellige typer dokumenter som vi arkiverte og systematiserte. Dokumentene inkluderer:

- * Reiseregninger for fylkesordfører, fylkesrådene og for samtlige medlemmene av Regionaliseringsutvalget.
- * Fakturabilag restaurant-, pub- og taxiregninger.
- * Kontooversikter (fylkesrådet, fylkestinget/fylkesordfører og Regionaliseringsutvalget).
- * Troms Fylkeskommunes godtgjøringsregulativ.
- * Regler for bevertning og representasjon i Trondheim kommunes
- * Møteoversikter fylkesordføreren og fylkesrådene (utskrifter fra Outlook).
- * Regionaliseringsutvalgets sluttrapport.
- * Kontrollutvalgets granskingsrapport.
- * Statens personalhåndbok.

3.2 Åpne kilder

I tillegg til de skriftlige kildene, har vi utelukkende brukt åpne muntlige kilder i forbindelse med våre reportasjer. De muntlige kildene består av:

- * Fylkespolitikere
- * Medlemmer av Regionaliseringsutvalget
- * Medlemmer av kontrollutvalget i Troms fylkeskommune
- * Administrativt ansatte i Troms fylkeskommune, både på ledelses- og saksbehandlernivå
- * Jusprofessorer
- * Samfunnsforskere
- * Ordføreren i Trondheim
- * Revisjonsdirektøren i KomRev Nord

De mest kontroversielle intervjuene/konfrontasjonene, som har stått på trykk, har vi tatt opp på bånd. I alle intervjusammenhenger har premissene vært klarlagt på forhånd, og flere ganger har vi uoppfordret tatt kontakt med objektene for å gå gjennom sitatene.

4. Publisering og etikk:

Etter det første intervjuet med Ronald Rindestu 6. februar, og båndopptakeren var slått av, brukte vi en halv time på å prate om den belastningen som vår offentliggjøring ville innebære for Rindestu og hans familie. Vi gjorde det da klart at vi ville trykke første artikkel onsdag 8. februar. Han fikk med andre ord halvannet døgn på seg til å informere sine nærmeste. Vi vurderte dette som redelig, og innenfor rimelighetens grenser, selv om det medførte en overhengende fare for lekkasjer. Det skulle imidlertid raskt vise seg at fristen kanskje var vel raus.

Rindestu er en drevet politiker, og utnyttet tiden før publisering i Nordlys godt. Allerede dagen etter, tirsdag 7. februar, fikk NRK Troms og Finnmark inn et tips fra fylkeshuset og sendte på lufta en radiosak om at Ronald Rindestu selv hadde tatt initiativ til en gransking av sin egen pengebruk som fylkesordfører! Saken ble sendt på kvelden, i TV-nyhetene klokken 2055. Det NRK Troms og Finnmark ikke visste, og som ikke framkom i innslaget, var at Rindestus initiativ kom som en direkte konsekvens av de kommende Nordlys-avsløringene. Vi satt med all dokumentasjon, og lot ikke lekkasjen (eller forsøket på brannslukking) gå ut over humøret.

Etter intervjuet med Rindestu mandag ettermiddag, gikk vi til informasjonssjef Maarit Markussen og forklarte at vår avsløring kunne bli en belastning også for de ansatte i fylkeskommunen. Vi poengterte at spesielt fylkesordfører Ronald Rindestu ville trenge støtte og omsorg fra sine nærmeste medarbeidere den nærmeste tiden.

Publisering av første artikkel 8. februar var timet i forhold til fylkestinget som skulle samles tirsdag 14. februar. Planen var å legge fram dokumentasjon i dagene fram mot fylkestinget, slik at avsløringene våre kunne gjenstand for debatt på møtet. Du skulle vise seg å bli en vellykket taktikk.

Vi visste på forhånd at det ville bli en omfattende debatt om den mildest talt uortodokse pengebruken. Noen ville garantert karakterisere beløpene som Rindestu hadde brukt på representasjon som bagatellmessige. Andre igjen ville sikkert anse det som misbruk av offentlige midler. Vi var derfor svært bevisst på presentasjonen av og språket i våre artikler. Vårt mål var hele tiden å legge fram fakta, slik at leserne kunne dømme selv. Vi prøvde også, så langt det lot seg gjøre, å føre et nøkternt og adjektiv-restriktivt språk.

Fra 8. februar til 17. juni publiserte vi til sammen 19 større saker om pengebruken i Troms fylkeskommune. Fem av dem ble førstesideoppslag. Det ble i tillegg skrevet fire ledere og flere spaltekomentarer om saken.

Her er en oversikt over alle sakene som sto på trykk:

** 08/02: "God smak – dyre vaner". Nordlys avslører at fylkesordfører Ronald Rindestu i løpet av to år har og spandert gourmetmat for 26.700 samt alkoholholdig drikke for 35.000 kroner. Fire av 10 regninger var ikke spesifisert med navn, antall gjester og formål med bevertning. Vi kunne også avsløre at Rindestu i 10 år hadde bedt sin sekretær anwise middags- og barregninger til utbetaling. Rindestu selv åpnet for en gransking av seg selv.

** 09/02: "Tok taxi for 28.000 i Tromsø by". På to år tok Rindestu taxi for 28.000 kroner, fortrinnsvis i Tromsø sentrum. Mange av turene er foretatt seint på kvelden og natten. Rindestu fikk også godkjent 76 uspesifiserte taxiregninger. Stabssjef Jan Inge Hille innrømmer at en slik velvilje neppe ville vært aktuelt hvis dette gjaldt en vanlig ansatt. Samme dag presenterer vi fylkesråden med de dyreste vanene. Roger Ingebriksen vant «konkurransen», med en snitt pris per bevertning på 799 kroner.

** 11/02: "Eksemplet Trondheim". I denne artikkelen vise vi til trondheimsordfører Rita Otterviks praksis når det gjelder bevertning/presentasjon. Trondheim kommune skjerpet regelverket i 2004 etter en avsløring i Adressa. Leder i Kontrollutvalget, Håkon Brox, åpner for en gransking også av fylkesrådet. I samme artikkel bringer vi opinionens mening til torgs, i form av en utvidet enquête.

** 13/02: "Skal granske fylkestoppene". Intervju med revisjonsdirektør Oddgeir Albertsen som i fylkestinget den påfølgende tirsdagen vil få i oppdrag av fylkestinget å granske fylkestoppenes pengebruk.

** 14/02: "I dag må han stå skolerett". Forhåndssak til fylkestingets behandling av saken. Intervju med forskjellige fylkespolitikere som blant annet krever nytt regelverk for bevertning og representasjon, en grundig gransking av Rindestu og fylkesrådene og som ønsker å ta et oppgjør med det de kaller en «politisk ukultur».

** 15/02: "Hardkjør mot fylkestoppene". Nordlys-avsløringene ble behørig debattert under fylkestingssamlingen 14. februar. Flere politikere og tilskuere kunne fortelle oss at temperaturen sjelden har nådd slike høyder i fylkestingssalen i Tromsø. På møtet kom fylkesordfører Ronald Rindestu med en beklagelse overfor fylkestinget.

** 16/02: "Disse vil granske fylkestoppene" Presentasjon av teamet som ble utpekt for å granske pengebruken i Troms fylkeskommune.

** 21/02: "Vil vise alt på nett". Fylkesråd Roger Ingebrigtsen sier han vil betale tilbake 6228 kroner på bakgrunn av restaurantregninger det kunne stilles spørsmål ved. Ingebrigtsen tar også til orde for å legge fylkesrådets reiseregninger ut på internett, tilgjengelig for alle.

** 28/02: "Hevet dobbel lønn". Leder i justiskomiteen på Stortinget, Anne Marit Bjørnflaten (Ap), hevet dobbel lønn i forbindelse med møter i det fylkesoppnevnte Regionaliseringsutvalget. Bjørnflaten fikk utbetalt 19.950 kroner for fire møter i utvalget, samtidig som hun hevet lønn som heltidspolitiker i Tromsø kommune. Troms fylkeskommune bekrefter at møtegodtgjørelsen på 2850 kroner skal dekke tapt arbeidsfortjeneste.

** 01/03: "Ordfører+fylkespolitiker=dobbel lønn". Nordreisa-ordfører John Karlsen i Frp, et parti som vil legge ned fylkeskommunen, og Skjervøy-ordfører (Kystpartiet) hever godtgjørelse både fra sin arbeidsgiver og Troms fylkeskommune når de deltar på fylkestingsmøter. Læreren Wenche Cumming og bonden Widar Skogan blir derimot trukket i lønn eller må dekke innleie av vikar selv.

** 07/03: "Dobbeltlønn godkjent av Rudaa". Mens heltidspolitiker Arild Hausberg (Ap) mottar godtgjørelse både fra Tromsø kommune og Troms fylkeskommune når han tar på seg hatten som fylkespolitiker, jobber medlemmene i Jonas Gahr Støres nyopprettede Nordområdeutvalg gratis.

** 29/03: "Uklare regninger for 170.00". Kontrollrapporten feller i realitet en knusende dom over Ronald Rindestu, og slår blant annet fast at fylkesordføreren siden 2000 hadde kvittert på restaurantregninger for 280.000 kroner. På halvparten av regningene, til en verdi av 170.000 kroner, er verken formålet med middagen eller navnet på deltakerne oppgitt. Kontrollutvalget mener systemsvikt og mangel på skjønn er årsaken til den uryddige bevertnings- og representasjonskulturen, og krever nye rutiner.

** 30/03: "Ronald ba selv om regnings-råd". I 2002 tok fylkesordfører Ronald Rindestu selv initiativ til en gjennomgang av rutiner for reiseregninger og representasjon, uten at noe konkret ble gjort.

** 31/03: "– Betal tilbake, Ronald". Aps gruppeleder på fylkestinget, Tor Zachariassen, oppfordrer Ronald Rindestu til å betale tilbake bar- og restaurantregninger han ikke kan dokumentere. Et samlet fylkesting er overrasket over det som kommer fram i kontrollrapporten.

** 05/04: "Skjebnedag for Rindestu". Forhåndssak før fylkestinget i april, som skal behandle Kontrollutvalgets rapport.

** 06/04: "Rindestu får dømme selv". Like før påske vedtar Fylkestinget med knappst mulig flertall at Ronald Rindestu selv får vurdere hva som er en passende reaksjon på hans egen pengebruk. Vedtaket vekker kraftige reaksjoner i opposisjonen og opinionen. Professor i statsvitenskap, Kjell Arne Røvik, kaller vedtaket «– En gavepakke til Frp».

** 07/06: "Nye regler for Rindestu". Økonomikomiteen og reglementsutvalget i Troms fylkeskommune foreslår nye regler for bevertning og representasjon som bygger på Statens personallåndbok.

** 12/06: "Ny D-dag for Rindestu". Forhåndssak i forbindelse med fylkestingssamlingen i juni, da Ronald Rindestu skulle gi seg selv «dom» i saken.

** 17/06: Ronald Rindestu innbetaler 12.850 kroner for regninger han ikke kan gjøre rede for. Dette godtar fylkestinget, som samtidig vedtar et nytt regelverk for bevertning og representasjon i Troms fylkeskommune.

5. Konsekvenser:

Nordlys' avsløringer fikk en rekke direkte og indirekte konsekvenser:

* Fylkestinget 14. februar vedtok en granskning av fylkestoppenes pengebruk flere år tilbake i tid. Denne granskingen skulle gjennomføres av kontrollutvalget i Troms fylkeskommune, med hjelp fra et interkommunalt revisorselskap. På det samme møtet ble statens regulativer for representasjon og bevertning inntil videre innført.

* Tirsdag 21. februar offentliggjorde fylkesråd Roger Ingebrigtsen (Ap) at han ville betale tilbake 6228 kroner etter restaurantbesøk det kunne settes spørsmålstegn ved. Han tar også til orde for å legge fylkesrådets bevertnings- og reisebilag ut på nett.

* Kontrollutvalgets rapport ble offentliggjort tirsdag 28. mars 2006.

* Kontrollutvalgets rapport slår fast at Ronald Rindestu mellom 2000 og 2005 kvitterte for restaurant- og barregninger for over 280.000 kroner. På 50 prosent av regningene – for et samlet beløp 170.000 kroner – er det verken oppgitt formål med bevertningen eller hvem som deltok. Kontrollutvalget peker på alvorlige systemfeil og sviktende dømmekraft hos enkeltpersoner som hovedforklaringen på bevertnings- og representasjonskulturen i Troms fylkeskommune. Kontrollutvalget anbefaler også at Troms fylkeskommune utarbeider egne retningslinjer for representasjon.

* På fylkestingssamlingen den 5. april ble rapporten behandlet. Debatten ble hard. Det politiske flertallet fikk – med en stemmes overvekt – vedtatt at rapporten skulle tas til "orientering". I praksis innebar det at Rindestu selv fikk avgjøre hva som måtte være en passende reaksjon på sin egen spesielle representasjonspraksis. Dermed var den politiske krisen avblåst.

* På fylkestingssamlingen i juni vedtok Troms fylkeskommune å innføre nye regler som bygger på statens satser for bevertning. På samme møte offentliggjorde Ronald Rindestu at han ville «innbetale» 12.850 kroner for regninger han ikke kunne gjøre rede for. Det dreide seg om et langt mindre beløp enn det kontrollutvalget kom fram til. Men Rindestu hadde i mellomtiden fått rikelig med tid til å "rekonstruere" sine egne regninger som han urettmessig hadde fått godkjent.

Indirekte:

* Artiklene avslørte også hvilket nettverk toppolitikere på regionalt nivå pleier. Det første til en bred debatt om forholdet mellom folkevalgte politikere og maktmennesker innenfor næringslivet. Artiklene fortalte hvilke kontakter godt betalte heltidspolitikere omgås. Er beslutningene flyttet ut av "parlamentet" og ut på byens restauranter? Har vanlige velgere den samme muligheten til påvirkning som den økonomiske eliten? Finnes det en politisk "ukultur" i Tromsø? Det ble en sak om politikeres moral og etikk, i tillegg til pengebeløpene. Diskusjonen om politikernes etikk og moral i tillegg til selve pengebeløpene, var etter vår oppfatning en viktig indirekte konsekvens av avsløringene.

* Avsløringene førte også til en utlufting i korridorene i Troms fylkeskommune, etter en eskalerende irritasjon blant de ansatte over toppolitikernes stadig dyrere vaner.

6. Erfaringer:

Excel har vært et uvurderlig hjelpemiddel under hele prosjektet. Alle bilagsopplysninger ble lagt inn i dataark og systematisert. Uten Excel som journalistisk verktøy ville vi aldri hatt mulighet for å holde orden i den massive dokumentmassen. Vi brukte også Excel for å sammenholde kontrollutvalgets rapport med våre egne funn.

Nordlys er verken en stor eller liten redaksjon i norsk målestokk. Store og tidkrevende journalistiske prosjekter som dette gjennomføres toppen en gang i året. Vårt prosjekt var på mange måter et overskuddsprosjekt som også betinget at vi brukte en del ettermiddager til å systematisere våre funn, etter at ordinær nyhetsjobbing var unnagjort.

Takk til sjefredaktør Hans Kristian Amundsen og nyhetsredaktør Anders Opdahl som hele tiden var entusiastiske og deltok aktivt i de faglige diskusjonene. Prosjektet ble gjennomført i den perioden av året vi har journaliststudenter fra Høgskolen i Bodø i praksis. Uten denne «vikarhjelpen», kunne prosjektet neppe vært gjennomført i det omfang det fikk. Derfor: Tusen takk også til studentene Christina Yvonne Olsen og Hanne Maria Breivik, som enkelte dager steppet inn for å sjauere nyheter da vi satt med nesene våre i barregninger. Vi spanderer en øl, på egen regning riktignok, ved første og beste anledning.

Vi vil også nevne den meget imøtekomende holdningen vi ble møtt med hos de ansatte i fylkeskommunen. De la alt til rette for at vi reint praktisk skulle få gjennomført undersøkelsene i arkivene. Vi ble også direkte og indirekte oppmuntret av de ansatte, noe som vi tok som et signal om at dette var en verkebyll i systemet. Vi hadde en følelse av de ansatte – "fotfolket" i fylkeskommunen uten egne representasjonskonti - satte pris på at det ble satt søkelyset på saken.

Tromsø, den 15. januar 2007

Thor Harald Henriksen (sign.)

Skjalg Fjellheim (sign.)